

Viite lausuntopyyntö Lupapiste

**Poikkeaminen, kahvilan rakentaminen, Alaverstaanraitti 9, 837-109-9903-0,
Tampereen kaupunki**

Tampereen kaupunki pyytää Pirkanmaan ELY-keskukselta lausuntoa poikkeamisluvasta, jolla mahdollistetaan kevytrakenteisen kesäkahvilarakennuksen sijoittaminen Aleksandra Siltasen puistoon rakennusala poiketen. Alue sijoittuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Pirkanmaan ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa poikkeamisluvasta. Rakennus sijoittuu hyvin harkittuun paikkaan asemakaavan mukaisen rakennusalan viereen. Rakennus on julkisivuiltaan sekä materiaalien että värityksen osalta hillitty ja ympäristöönsä soveltuva.

Tämä asia on käsitelty Pirkanmaan ELY-keskuksen Yhdyskunnat ja luonto- yksikössä. Lausunnon on esitellyt ylitarkastaja Ilari Rasimus ja ratkaissut ylitarkastaja Pauliina Pelkonen.

JAKELU

Lupapiste

Tämä asiakirja PIRELY/6054/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PIRELY/6054/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Rasimus Ilari 28.08.2020 13:49

Ratkaisija Pelkonen Pauliina 28.08.2020 13:50

Lähtettäjä: [Mäkelä Miinu](#)
Vastaanottaja: [Kinos Merja](#)
Aihe: Tampere, IX, Aleksandra Siltasen puisto, kahvilahankkeen poikkeamislupa, alueellisen vastuumuseon rooli museoviranomaisena
Päivämäärä: perjantai, 4. syyskuuta 2020 10:57:16

diar. 553 / 2020

Museolain uudistumisen myötä kulttuuriympäristön suojelua koskevat viranomaisasiat siirtyivät 1.1.2020 aloittaneille alueellisille vastuumuseoille. Pirkanmaalla vastuumuseona toimii Pirkanmaan maakuntamuseo, joka antaa lausunnot Aleksandra Siltasen puiston asiassa. Museovirasto ei anna enää kulttuuriympäristösuojeluun liittyviä lausuntoja kuin rakennussuojelulailta ja asetuksella suojeltuihin valtion rakennuksiin, kirkkolain alaisiin sekä eräiden valtion toimijoiden välisten yhteistyösopimusten alaisiin kohteisiin liittyvissä hankkeissa sekä maakuntakaavoissa liittyen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) täyttymiseen (<https://www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/uusi-museolaki-voimaan-1-1-2020-mikae-muuttuu-kulttuuriympaeristoetehtaevien-hoidossa>). Jatkossa kaikki muut lausuntopyyntöt tulee osoittaa alueellisille vastuumuseoille.

Miinu Mäkelä

rakennustutkija

040 8016 815

miinu.makela@tampere.fi

Pirkanmaan maakuntamuseo

Museokeskus Vapriikki

Alaverstaanraitti 5

33100 Tampere

Pirkanmaan maakuntamuseo verkossa: vapriikki.fi/maakuntamuseo

Adoptoi monumentti verkossa: adoptoimonumentti.fi

Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kokoelmat verkossa: siiri.tampere.fi

Asiakirjan diaarinumero: 290/2020

Päivämäärä: 03.06.2020

Otsikko: Tampere, Aleksandra Siltasen puiston kahvilahanke

Allekirjoittajat:

<i>Nimi</i>	<i>Allekirjoitettu tunnisteella</i>	<i>Allekirjoituspäivä EE(S)T</i>
Mäkelä Gaia Vilhelmiina	Vahva	2020-06-03 15:03
Soininen Tuija-Liisa	Vahva	2020-06-04 10:38

Tämä dokumentti sisältää:

- Etusivun
- Alkuperäisen dokumentin (tai dokumentit)
- Sähköiset allekirjoitukset. Nämä eivät ole asiakirjan sivuilla nähtävillä, mutta ovat sähköisesti liitettynä.

Tämä tiedosto on sinetöity digitaalisella allekirjoituksella, joka toimii asiakirjan eheyden takaajana. Asiakirjamuoto tukee pitkäaikaista säilytystä.

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

03.06.2020 DIAR: 290/2020

Tampereen kaupunki
Tampereen kaupunki
Kaupunkiympäristön suunnittelu
iina Laakkonen
Frenckellinaukio 2B
PL 487, 33101 Tampere

iina.laakkonen@tampere.fi

Lausuntopyyntö 7.5.2020

TAMPERE, ALEKSANDRA SILTASEN PUISTON KAHVILAHANKE

Pirkanmaan maakuntamuseolta pyydetään lausuntoa otsikossa mainitusta hankkeesta. Aleksandra Siltasen puisto sijaitsee Tammerkosken rannassa, Tampellan entisen tehdasalueen pohjoisosassa. Alue on ollut osa metalliteollisuuden tuotantoaluetta koko Tampellan tehtaan toiminta-ajan 1840-luvulta 1990-luvulle. Metalliteollisuuden varhaisimmat toimitilat - masuuni, valimo, konepaja ja hiilivarasto - sijaitsivat juuri nykyisen Aleksandra Siltasen puiston eteläosassa ja eteläpuolella. Muistona varhaisesta teollisesta toiminnasta alueella sijaitsee kiinteä muinaisjäänös Tampellan masuuni (muinaisjäänösrekisteritunnus 1000002011, liitekartta 1). Edellä mainituista syistä johtuen paikalla on erityistä merkitystä Pirkanmaan metallialan suurteollisuuden syntypaikkana.

Alueen vanhimmat rakennukset on purettu jo 1800-luvulla, ja myös niiden jälkeen lähialueelle rakennetut, teolliseen toimintaan liittyneet rakennukset on purettu museo-keskus Vapriikkiin kuuluvia rakennuksia lukuun ottamatta. Puiston ja sen lähiympäristön nykyinen ilme on Vapriikkiä ja kosken rakenteita lukuun ottamatta 2000-luvulta. Puistossa sijaitsevan kallion länsirinteessä on Kalle Päätalon muistomerkki (Arja Renell': *Maaltamuutto*). Aleksandra Siltasen puisto on osa Tammerkosken teollisuusmaiseman valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, joka on yksi Suomen kansallismaisemista.

Aleksandra Siltasen puistoon on suunniteltu kevytrakenteisen, väliaikaisen kahvilan rakentamista. Reunaehdot kahvilan sijoittamiselle asettavat mm. alueella sijaitseva Tampellan masuunin muinaisjäänös, *Maaltamuutto*-teos, alueen kaupunkikuvallisesti merkittävät näkymät ja sijoittuminen Tammerkosken kulttuurihistoriallisesti merkittävälle ranta-alueelle sekä alueella sijaitseva puistomuuntamo. Maakuntamuseo on keskustellut hankkeesta *Maaltamuutto*-teoksen osalta Tampereen taidemuseon kanssa. Voimassa olevassa asemakaavassa puistoon on merkitty sen käyttöä palvelevan rakennuksen rakennusala, mutta puistomuuntamon sijoituspaikasta johtuen kahvilaa ei ole mahdollista rakentaa tuolle rakennusosalalle. Puiston käyttötarkoituksmerkinnän määräyksen mukaan puisto tulee rakentaa ottaen huomioon alueen sijainti ja maisemallinen merkitys, ja puistoon sijoitettavan rakennuksen suunnittelua on oh-

jattu merkinnällä, jonka mukaan rakennuksen pääasiallisen julkisivumateriaalin tulee olla lasia.

Alustavissa suunnitelmissa rakennukselle on haettu kevyttä, paviljonkimaista ilmettä, mutta suunnitelmat ovat vielä hyvin viitteellisiä. Maakuntamuseolle on esitetty kaksi suunnitelmavaihtoehtoa, joita maakuntamuseo kommentoi nyt ensi sijassa rakennuksen sijoittelun osalta. 5.5.2020 on päivätty suunnitelmaluonnos, jossa kahvila sijoittuu koillinen-lounais -suunnassa Aleksandra Siltasen puiston kallion ja Vapriikin väliselle alueelle, ja 11.3.2020 on tulostettu suunnitelma, jossa kahvila sijoittuu kaakko-luode -suunnassa samalle alueelle, mutta suuntauksesta johtuen hiukan etäämmäs Tampellan masuunin muinaisjäännöksestä.

Pirkanmaan maakuntamuseo katsoo, että kulttuuriympäristöarvojen näkökulmasta rakentaminen alueelle on lähtökohtaisesti mahdollista, vaikkakin lukuisat reunaehdot tekevät hankkeesta haasteellisen. Kahvilan suunniteltu sijainti ei asetu *Maaltamuutto*-teoksen näkymien eteen, eikä hankkeella ole välitöntä vaikutusta teokseen. Esitettyjen vaihtoehtojen osalta maakuntamuseo toteaa, että kaakko-luode suuntainen sijoittelu myötäilee luontevammin Aleksandra Siltasen puiston kalliota eikä rajaa niin selkeästi puiston eteläpäättä kuin koillinen-lounais -suuntaisesti asettuva vaihtoehto. Aleksandra Siltasen puiston kalliota reunustava sijoittelu on ollut myös alueen asemakaavassa puiston rakennukselle suunniteltu sijoitussuunta. Kaakko-luode -suuntainen sijoittelu on myös kaupunkikuvallisesti luontevampi vaihtoehto. Kaakko-luode suuntainen vaihtoehto on parempi myös kiinteän muinaisjäännökseen kannalta, koska kahvila tässä vaihtoehdossa sijoittuu etäämmäs muinaisjäännöksestä.

Kahvilarakennuksen ja terassin etäisyys kiinteään muinaisjäännökseen tulee olla vähintään kaksi metriä. Kiinteän muinaisjäännökseen ja sen suoja-alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu niihin kajoaminen ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kielletty (MML 1 ja 4 §). Suunnitelmien mukaan kahvilan tai terassin rakentaminen ei vaadi maahan kajoavia toimenpiteitä. Sen sijaan kahvilan sähkö-, vesi- ja viemäri liittymien käyttöönotto tätä vaatii. Molemmat kahvilan sijaintivaihtoehdot sijoittuvat muinaisjäännosalueen ulkopuolelle, mutta ovat alueella, jolla tiedetään sijainneen Tampellan toimintaan liittyviä, 1800-luvun lopussa rakennettuja teollisuusrakennuksia. Tästä syystä Pirkanmaan maakuntamuseolle on varattava mahdollisuus tehdä tarkastus siinä vaiheessa, kun kahvilaan liittyviä kaapeleita- ja putkia yhdistetään alueella jo sijaitseviin sähkökaapeleihin ja vesi- ja viemäriputkiin. Kaivuujankohdasta tulee olla yhteydessä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Kirsi Luotoon (kirsi.luoto@tampere.fi, p. 040 520 1281).

Kahvilan vaikutus alueen arvokkaaseen kulttuuriympäristöön riippuu ennen kaikkea sen arkkitehtisuunnittelusta. Pieni ja ilmava paviljonki on sovitettavissa ympäristöön, mutta se vaatii huolellista suunnittelua ja toteutusta. Rakennuksen asettuminen paikalleen edellyttää myös sen korkeussuhteiden ja perustusten sopeutumista paikkaan. Rakennuksen terassin ei tule olla hallitseva, ja maakuntamuseo esittääkin joko sen pienentämistä tai toteuttamista nykyistä maanpintaa myötäävänä, eleettömänä, kaiteettomana ratkaisuna. Tarkemmat suunnitelmat rakennuksesta ja havainnekuvat

sen sijoittumisesta ympäristöönsä tulee lähettää lausunnonle Pirkanmaan maakuntamuseoon.

Yksikön päällikkö

Tuija-Liisa Soininen

Tutkija

Miinu Mäkelä

LIITTEET: Liitekartta 1

Tiedoksi: Museovirasto/Kulttuuriympäristöpalvelut; Pirkanmaan ELY-keskus/Y-vastuu-
alue/Yhdyskunnat ja luonto; Merja Kinos; Pirkanmaan liitto

MM/mm/kml

Asiakirjan diaarinumero: 420/2020

Päivämäärä: 08.07.2020

Otsikko: Tampere, IX, Alaverstaanraitti 9, Aleksandra Siltasen puisto,
poikkeuslupahakemus kahvilan rakentamiseksi asemakaavan rakennusalan
ulkopuolelle

Allekirjoittajat:

<i>Nimi</i>	<i>Allekirjoitettu tunnisteella</i>	<i>Allekirjoituspäivä EE(S)T</i>
Mäkelä Gaia Vilhelmiina	Vahva	2020-07-08 14:13
Soininen Tuija-Liisa	Vahva	2020-07-08 14:52

Tämä dokumentti sisältää:

- Etusivun
- Alkuperäisen dokumentin (tai dokumentit)
- Sähköiset allekirjoitukset. Nämä eivät ole asiakirjan sivuilla nähtävillä, mutta ovat sähköisesti liitettyinä.

Tämä tiedosto on sinetöity digitaalisella allekirjoituksella, joka toimii asiakirjan eheyden takaajana. Asiakirjamuoto tukee pitkäaikaista säilytystä.

Tampereen kaupunki
Lupapiste

Lausuntopyyntönnö 29.6.2020

TAMPERE, IX, ALAVERSTAANRAITTI 9, ALEKSANDRA SILTASEN PUISTO, POIKKEUSLUPAHAKEMUS KAHVILAN RAKENTAMISEKSI ASEMAKAAVAN RAKENNUSALAN ULKOPUOLELLE

Pirkanmaan maakuntamuseolta pyydetään lausuntoa kesäkahvilan rakentamisesta Aleksandra Siltasen puistoon. Rakennuksesta tulee yksikerroksinen ja kevytrakenteinen. Arkkitehtuurissa pyritään yksinkertaisuuteen ja laajoihin lasipintoihin. Rakennukseen ei tule varsinaista terassia, vaan ulkopöytiä varten rakennetaan vain kivituohkapintainen alue. Maakuntamuseo on kommentoinut hankkeen alustavia suunnitteluvaihtoehtoja lausunnossa DIAR: 290/2020, jossa se toi esiin alueen merkittävät, valtakunnallisesti arvokkaaseen maisemaan, rakennettuun ympäristöön sekä arkeologiseen perintöön liittyvät arvot ja hankkeen suunnitteluun liittyvät reunaehdot. Maakuntamuseo piti parhaana vaihtoehtona kaakko-luode -suuntaista sijoittelua.

Poikkeamislupaa haetaan nyt suunnitelmille, joissa rakennus sijoittuisi kaakko-luode -suunnassa mahdollisimman lähelle asemakaavassa osoitettua rakennusala ja sillä sijaitsevaa, rakennusalaalle rakentamisen estävää puistomuuntamaa. Pirkanmaan maakuntamuseo katsoo, että poikkeamisluvan myöntäminen on kulttuuriympäristön arvojen osalta mahdollista.

Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee huomioida seuraavat reunaehdot:

Kahvilarakennuksen ja terassin etäisyys kiinteään muinaisjäänöökseen tulee olla vähintään kaksi metriä. Kiinteän muinaisjäänöökseen ja sen suoja-alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu niihin kajoaminen ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kielletty (MML 1 ja 4 §). Suunnitelmien mukaan kahvilan tai terassin rakentaminen ei vaadi maahan kajoavia toimenpiteitä. Sen sijaan kahvilan sähkö-, vesi- ja viemäri liittymien käyttöönotto tätä vaatii. Alueella tiedetään sijainneen Tampellan toimintaan liittyviä, 1800-luvun lopussa rakennettuja teollisuusrakennuksia. Tästä syystä Pirkanmaan maakuntamuseolle on varattava mahdollisuus tehdä tarkastus siinä vaiheessa, kun kahvilaan liittyviä kaapeleita- ja putkia yhdistetään alueella jo sijaitseviin sähkökaapeleihin ja vesi- ja viemäriputkiin. Kaivuujan-kohdasta tulee olla yhteydessä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Kirsi Luotoon (kirsi.luoto@tampere.fi, p. 040 520 1281).

Kahvilan vaikutus alueen arvokkaaseen kulttuuriympäristöön riippuu ennen kaikkea sen arkkitehtisuunnittelusta. Pieni ja ilmava paviljonki on sovitettavissa ympäristöön, mutta se vaatii huolellista suunnittelua ja toteutusta. Rakennuksen asettuminen paikalleen edellyttää myös sen korkeussuhteiden sopeutumista paikkaan. Rakennus-

lupavaiheessa rakennuksen sopeutuminen arvokkaaseen ympäristöönsä tulee osoittaa kuvasovittein.

Rakennuslupahakemus tai lupakuvat pyydetään toimittamaan lausunolle Pirkanmaan maakuntamuseoon.

Yksikön päällikkö

Tuija-Liisa Soininen

Tutkija

Miinu Mäkelä

Tiedoksi: Pirkanmaan ELY-keskus/Y-vastuualue/Yhdyskunnat ja luonto; Pirkanmaan liitto; Museovirasto/Kulttuuriympäristöpalvelut

MM/kl/mm

Lausunto

Alaverstaanraitti 9

Asiointikunta Tampere	Hakemuksen vaihe Hakemus jätetty
Kiinteistötunnus 837-109-9903-0	Hakemus jätetty 29.06.2020
Asiointitunnus LP-837-2020-03050	Käsittelijä Kinos Merja
Hankkeen osoite Alaverstaanraitti 9	Hakija Tampereen kaupunki, Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka
Toimenpiteet Poikkeamisen hakeminen	

Lausunto

Lausunnon pyyntöpäivä 24.08.2020	Kuvaus Viheralueet ja hulevedet
Lausunnon antopäivä 26.08.2020	Lausunnon antaja Marjaana Tuoriniemi
Lausuntoteksti <p>Rakennuksen muotokieli on yksinkertaisen neutraali, joka ei kilpaile perinteisen teollisuusympäristön, eikä uudempien asuinkerrostalojen kanssa. Se on hyvä lähtökohta paikkaan sopivuuteen. Sen sijaan rakennuksen mitat ja etenkin korkeus ovat näkymiä sulkeva. Harjakorkeuden on julkisivukuvassa merkitty olevan 5,9 m. Maanpinta on rakennuksen sijoituskohdassa keskimäärin 98,5 m. Tällöin harja nousisi n. 80 sm korkeammalle kuin kantakarttaan merkitty viereisen kalliokumpareen laki 103,6 m.</p>	

Kahvilan asiakkaalle korkea sisätila on miellyttävä, mutta rakennus on liian korostettu puistosta ja asuinnoista katsottuna. Sen koosta, 6 x9 m, sekä korkeudesta ja suurista ikkunapinnoista voisi päätellä, että rakennus pysyy paikallaan ympärivuotisesti, vaikkakin toiminta ajoittuu kesäkaudelle. Kahvilan korkeus tulee rajaamaan tai poistamaan Alaverstaanraitin ja Laitomiehenpolun kulmauksen useista asunnoista näkymän kosken suuntaan. Julkisivukuvassa katto korostuu voimakkaasti, sillä se vie jopa ulkoseinää korkeamman tilan. Tämä tila ei ole kuitenkaan käytön kannalta vaadittava. Näistä syistä viheralueet ja hulevedet -yksikkö ei voi puoltaa suunnitelmaa. Kehotamme keventämään ja madaltamaan rakennusta. Kyseessä on kesäkahvila, jonka tulee sopeutua ympäristöön häiriötä aiheuttamatta tai viheralueen tärkeitä maisematekijöitä oleellisesti muuttamatta.

Lausuntotieto

ei-puollettu

Liitteet

0 kpl